

Vieraskynä

Tietojenkäsittelytieteen kuvalehti 1998–2001

Jukka Paakki
Helsingin yliopisto
Tietojenkäsittelytieteen laitos

jukka.paakki@cs.helsinki.fi

Alku

Tietojenkäsittelytiede-lehden toimituskuntaan kuuluivat vuonna 1994 Kai Koskimies, Pekka Orponen ja Kimmo Raatikainen. Kai ja Pekka olivat lähdössä vuodeksi ulkomaille, joten toimituskuntaan tarvittiin heille korvaajia. Tiukkana neuvottelijana Kai onnistui puhumaan minut ympäri, ja niinpä suostuin toimituskuntaan hänen tilalleen. Pekka sen sijaan osoittautui korvaamattomaksi, joten Kimmo ja minä jatkoimme toimitustyötä kahden pekkaan.

Sekä Kimmo että minä olimme noihin aikoihin huolissamme yliopistojen ja teollisuuden välisestä yhteistyöstä, jossa näytti meidän mielestämme olevan paljonkin parantamisen varaa. Niinpä päätimme parantaa maailmaa Tietojenkäsittelytiede-lehden avulla ja valjastimme ensimmäisen yhteisen lehtemme kyseistä ongelmaa tarkastelevalle teemanumerolle. Pysimme lehteen valitsemiltamme asiantuntijoilta kirjoituksia, ja tietenkin kävi kuten aina ulkopuoliseen apuun turvauduttaessa: vuonna 1995 emme saaneet lehteä kasaan vaan se lykkääntyi vuoteen 1996.

Vuonna 1996 toimitimme myös ns.

normaalin numeron, jonka pääkirjoitus on jäänyt elämään tietojenkäsittelytieteilijöiden sanastossa. Pääkirjoituksensa yhtenä teemana Kalle Lyytinen tarkasteli nimittäin ns. ”tieteellistä turismia”, jonka hän määritteli ”sellaiseksi tieteelliseksi kansainväliseksi kanssakäymiseksi, jossa matkan kohde ja muoto dominoivat tieteellisen sisällön ja tason sijasta”. Kalle oli polttanut päreensä, kun hänen vuonna 1995 Jyväskylässä järjestämänsä CAiSE’95-kongressin sijasta suomalaiset tutkijat matkustivat mieluummin vastaaviin tilaisuuksiin ulkomaille, etenkin HICSS-kongressiin Havaijille. Jokainen tietojenkäsittelytieteen tutkija voisi-kin taas pysähtyä ja harrastaa rehellistä itsetutkiskelua kysymällä: olenko vain kurja ja tieteellinen turisti valitessani konferenssini sen mukaan, miten houkuttelevassa turistikohteessa ne järjestetään?

Muutosvaihe

Kun Kimmo ilmoitti vetäytyvänsä sivuun lehden toimituskunnasta vuoden 1996 jälkeen, jouduin ainoana lehden toimittajana pohtimaan sen jatkoa. Kun olin nyt implisiittisesti ylennyt (ainakin

oman tulkintani mukaan) päätoimittajaksi, katsoin, että minulla olisi valta uudistaa lehteä haluamaani suuntaan. Kimmon kanssa toimittamani teemanumero oli jättänyt poikimaan ajatuksen suunnata Tietojenkäsittelytiede-lehteä myös Seuran ulkopuoliselle lukijakunnalle, koska arvelin, että yliopistojen tutkimus ja opetus saattaisivat kiinnostaa muitakin atk-alan ammattilaisia. Niinpä päätin yksimielisesti tehdä Tietojenkäsittelytiede-lehdestä tieteen popularisointikanavan, jossa julkaistavat jutut olisivat relevantteja paitsi akateemisille tutkijoille ja opettajille myös yritysmaailmassa työskenteleville asiantuntijoille.

Testasin visiotani muutamalla tutulla yritysjohtajalla, jotka ystävällisesti kannustivat minua panemaan toimeksi. Niinpä kokosin vuonna 1997 tuekseni laajahkon toimituskunnan, jossa oli jäseniä yliopistojen lisäksi myös tietotekniikkayrityksistä. Lehden tekniseksi toimittajaksi onnistuin taivuttelemaan Mika Klemettisen, varmaankin sillä, että lupasin hänelle komean ”toimituspäällikön” tittelin.

Tilasimme Tietotekniikan liitosta lehtemme linjaan sopivalla tittelillä työskentelevien liiton jäsenten osoitetarrat ja saimme näin kasaan kohderyhmän. Koska lehden painosmääräksi tuli nyt 3000 aiemman 500:n sijasta, tarvittiin jostakin lisärahoitusta kohonneiden paino- ja postituskustannusten kattamiseen. Kun olimme jo muutenkin päättäneet tehdä lehdestä ”laadukasta kuvalehteä” muistuttavan, päädyimme hankkimaan siihen maksettuja mainoksia, koska tiesimme kysymättäkin, ettei Seuralla olisi varaa kasvattaa lehden budjettia. Mainosten ker(j)äämisestä muodostuikin sitten jatkuva riesa, mutta aina ne lopulta saatiin tutuilta ja tutuntutuilta kiristetyksi.

Kuvalehti

Julkaisimme Mikan kanssa vuosina 1998–2001 kaksi lehteä vuodessa eli yhteensä kahdeksan numeroa (tosin viimeinen, joulukuulle 2001 päivätty, ilmestyi vasta vuoden 2002 puolella). Lehdissä esiteltiin tietojenkäsittelytieteen ajankohtaista tutkimusta tavoitteena kirjoittaa jutut sellaisella tasolla, että tavallinenkin atk-ammattilainen ymmärtäisi niiden sanoman. Kirjoittajat ymmärsivät yskän kiitetävän hyvin eikä jutuista tullut liiaksi sisäänpäin lämpiäviä. Pyrimme parantamaan juttujen luettavuutta myös kuvituksella, mikä onnistui joskus paremmin ja joskus huonommin.

Tutkimuksen lisäksi halusimme tehdä tutuksi tieteellisen tutkimuksen ja opetuksen suomalaisia kärkinimiä. Niinpä lehdessä julkaistiin akateemisten vaikuttajien henkilökuvia, jotka minä kirjoitin haastattelun pohjalta. Lehden henkilökuvissa esiteltiin Ilkka Haikala (kesäkuu 1998), Martti Tienari (joulukuu 1998), Tatu Ylönen (kesäkuu 1999), Matti Sihto (kesäkuu 2000), Kari-Jouko Rähä (joulukuu 2000), Reino Kurki-Suonio (kesäkuu 2001) ja Heikki Mannila (joulukuu 2001). Lisäksi tilasimme lehteen puheenvuoroja tietojenkäsittelytieteiden ajankohtaisista aiheista. Niistä kirjoittivat Esko Ukkonen (kesäkuu 1998), Helena Ahonen (joulukuu 1998), Juhani Strömberg (kesäkuu 1999), Martti Tienari (kesäkuu 2000), Reino Kurki-Suonio (joulukuu 2000), Kalle Lyytinen (kesäkuu 2001) ja Pekka Neittaanmäki (joulukuu 2001).

Yhtenä uudistuksen taustatavoitteena oli saada Seuraan uusia jäseniä, mitä yritimme edistää esittelemällä lehdessä Seuran toimintaa, lähinnä tietojenkäsittelytieteiden päiviä ja väitöskirjapalkintoja. Muutaman kerran innostuin kirjoittamaan myös sellaisista Tietotekniikan liiton järjestämisistä tilaisuuksista, joissa oli muka-

na tieteellisiä teemoja. Kaunis jäsentavoite ei valitettavasti toteutunut, koska Seuran jäsenmäärä ei juurikaan noussut niinä vuosina, joina lehteä toimitimme.

Loppu

Askel alkoi painaa yhä enemmän ja enemmän, ja niinpä päätin Mikan kanssa panna pillit pussiin vuonna 2002. Mika oli siirtynyt Nokian palvelukseen ja minä olin sortunut hallintojyräksi, joten aikaakaan ei meiltä enää riittänyt lehden tekemiseen. Onneksi innokkaita jatkajia löytyi jälleen kuin ihmeen kaupalla, ja niinpä vuonna 2002 lehden toimittaminen siirtyi Antti Valmarin ja Ari Korhosen kontolle. Samalla lehti palasi takaisin juurilleen, vain Seuran jäsenille suunnatuksi yliopistojen tutkimuksen ja opetuksen asialehdeksi 500 kappaleen painoksella.

Mitä sitten jäi käteen vuosien 1998–2001 kuvalehdestä? Mikan ja minun alkuperäiset tavoitteet täytyivät keh-

nonlaisesti: Seuraan ei saatu uusia jäseniä eikä tietojenkäsittelytiede popularisoitunut ainakaan näkyvästi. Suomen Kuvalehti julkaisi muutaman kerran Tietojenkäsittelytiede-lehdestä otteen, ja yhden kerran näin bisnesmiehen lukevan lehteä ruuhkabussissa, siinä kaikki. Kahden herran (Seuran jäsenten ja muiden atk-ammattilaisten) palveleminen samalla lehdellä ei siis onnistunut, mutta tulipa tuokin konsepti kokeiluksi.

Taitaakin lopulta olla, että suurin ilo kuvalehdestä oli henkilökohtainen. Minusta oli mukava suunnitella seuraavan numeron sisältöä, haastatella nimimiehiä ja kirjoitella heistä puolivillaisia juttuja. Pitemmän päälle sekin alkoi toki maistua puulta, ja kun mainosten kerääminen oli aina yhtä kivireen vetämistä, olin vuonna 2002 enemmän kuin valmis luopumaan lehden toimittamisesta. Ajattelin myös, että 10 lehden numeroa on sopiva tasaluku, johon voi lopettaa hyvällä omalätunnolla.